

K

Herrn Soherian,
vlg. Misohits,
Kappel 19,
P. Weizelsdorf, Ktn.

SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26List za politiko,
gospodarstvo in prosvetoIzhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošov.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Prerez tisočletne zgodovine.

Marec leta 1938 bo v kroniki časov ohranil svoje posebno mesto. Z njim se zaključuje tisočletna avstrijska zgodovina, ki jo je započel Karol Veliki 800 let po Kristusovem rojstvu.

Država Karola Velikega pred tisočletjem je bila po naših pojmih ogromnega obsega. V njej so bile združene Nemčija, Francija in Italija. Da se zavaruje pred bojevitimi Obri na vzhodu, je Karol Veliki zasedel vzhodne, večidel od slovanskih plemen redko poseljene pokrajine, jim postavil obmejnega grofa in združeno notranjo alpsko deželo nazval Ostmarko. Komaj sto let po njeni ustanovitvi je prišla vzhodna marka do polne veljave, ko je kralj Oton I. porazil od vzhoda prodirajoče Madžare in vse dežele svojega slavnega prednika združil v sveto rimsko cesarstvo. Ker so bile vzhodni marki priključene še grofovine Štajerska in Kranjska, je kralj Oton II. ustvaril novo, skupno vzhodno grofovino, jo imenoval „Ostreich“ ter jo izročil Babenberžanom.

Za Babenberžani zavladala Avstriji grof Rudolf Habsburški, katerega leta 1271 nemški grofje in knezi izvolijo za nemškega cesarja. V bitki na Moravskem polju premaga Rudolf češkega kralja Otokarja, združi češke dežele z avstrijskimi ter jim postavi za vladarja svojega sina Albrehta. Od leta 1282 do 1918 ostanejo združene dežele pod habsburškim žezlom. Pod Habsburžani se Avstrija mogočno razširi ter postane vladavina, „v kateri sonce ne zaide“. Habsburžani pridružijo Avstriji Koroško in Kranjsko ter nato Tirolsko. Medtem ko se druge države vojskujejo, zasedajo Habsburžani deželo s srečnimi ženitvarji, v katerih jim pripadejo kot dote Nizozemska, Španija, severna in južna Italija, leta 1526 pa še Češka, Moravska in Šlezija kot dediščina po češko-ogrskem kralju Ludoviku. Vrhovsega so Habsburžani od leta 1438 nepretrgoma do 1866 nemški cesarji. Za svoj izrek si mogočni vladarji volijo latinski stavek: Austria erit in orbe ultima (Avstrija bo večno stala). Leta 1522 se mora ogromno cesarstvo vsled svoje preobsežnosti deliti v španski in nemški del.

Sledijo stoletja turških vpadov. Dvakrat oblegajo Turki Dunaj, dvakrat se morajo poraženi umakniti. Pri drugem vpadu jih premaga odločni poljski kralj Jan Sobieski. Leta 1718 doseže Avstrija končni mir s Turki. Pod cesarico Marijo Terezijo in njenim sinom Jožefom II. pripadejo pod žezlo habsburško-lotarinške dinastije Galicija, del Madžarske in Bukovina. 18. in 19. stoletje prinese procvit nemško-avstrijske kulture, v senci napoleonskih vojn in sledečega Meternichovega absolutizma se porodi nemška narodna zavest, ob njej se probujajo mladi slovanski narodi, v svetu se vedno bolj kažejo obrisi dveh sovražnih tabarov, ki končno vodijo v svetovno vojno. Avstro-ogrska monarhija Franca Josefa ni več zmožna krotiti vstajajoče sile mladih narodov, v krogu nemške družine jo leta 1866 izloči železni Bismarck, politična demokracija doma izčrpa njeno notranjo politiko z neprestanim bojem za večino in oblast v državi.

Bosna in Hercegovina sta zadnji deželi, ki jih Avstrija okupira in udruži. Očividno ji nista v blagoslov. V bosanskem glavnem mestu padejo 28. junija strelji proti prestolonasledniku Francu Ferdinandu, sledi takoj nato štiriletna svetovna vojna in njen za Avstrijo nesrečni konec. Nad 600-letna habsburška slava propade, mala nemška Avstrija postane republika in jo vodijo kot predsedenti socialdemokrat Seitz, za njim socialni politik Michael Hainisch in končno krščanski socialci Viljem Miklas. Vladno stranko tvorijo krščanski socialci izprva v družbi socialnih demokratov in nato nacionalnih strank. V trenutku, ko bi imela vladna oblast v državi preiti na socialiste, se pojavi Engelbert Dollfuss in skuša v državi uresničiti družabna in gospodarska načela krščanskega socializma. V februarju 1934 stre z vojsko in prestopoljnimi formacijami socialistični odpor. Medtem pa je v Nemčiji narodni socializem Adolfa Hitlerja razvnel nemška srca in zajel ljudske množice, ki navdušeno vzklikajo svojemu vodji, ko mu vigr-

di 1933 sivolasi maršal Hindenburg izroči vso oblast v državi. Narodni socializem Adolfa Hitlerja postane tekmeč za dušo avstrijskih Nemcev, z njegovimi uspehi v področju zunanjega in notranjega življenja nemškega naroda raste njegov vpliv na vse Nemce izven meja. Že leta 1936 mora kancler Schuschnigg skleniti takozvani julijski sporazum ter priznati narodni socializem tudi v Avstriji kot politično dejstvo. Ne mineta dve leti in že je narodni socializem nazor in politični pro-

gram druge nemške države. Avstrija, porojena iz velikega nemškega cesarstva, se vrne nazaj v Nemčijo.

Prerez tisočletne avstrijske zgodovine je poučen, zelo poučen. V nizu stoletij se na avstrijskem pozorišču menjavajo grofi, kralji in cesarji, neprestano se spreminjajo državne meje in se razvijajo vedno nove državne oblike. Sonca menjavajo s soncem, vojne z mirom. Kar ostane nepremakljivo in nezmagljivo, pa je stvar iz božjih rok — narod.

Velika Nemčija je postala neoporečeno dejstvo

V petek zvečer je v Berlinu zasedal državni zbor. V uvodnih besedah je predsednik feldmaršal Goering pozdravil državnega namestnika Seyss-Inquarta in člane avstrijske deželne vlade ter nato predal besedo vodji in kanclerju

Adolfu Hitlerju.

ki je v enournem govoru podal poročilo o zadnjih dogodkih v državi. Med drugim je kancler in vodja izvajal: „Medtem ko so se v 19. stoletju ustanovile številne narodne države, se je nad nemškim narodom izvajalo nasilje še preko svetovne vojne. Šest in pol milijona Avstrijcev so nenaravno ločili od domovine. Avstrija je postajala od dne do dne za življenje nesposobnejša. Položaj se je slabšal, umrljivost je naraščala. Čim bolj je rastla Nemčija kot velesila, tem manj je mogla dopuščati nasilje, da v Avstriji vlada manjšina nad večino. V Berchtesgadnu sem gospodu Schuschniggu razložil, da se mora ob njegovem režimu nasilje vedno bolj večati, v Nemčiji pa bo rastlo nerazpokošenje. Po tem razgovoru se je v avstrijskem tisku začela lažnjiva propaganda, razglašen je bil lažnjiv plebiscit. V tem trenutku sem se odločil, da kot vodja nemške države ne pustim dalje zatirati svoje ožje domovine. Poslal sem na Dunaj ulti-

matum in vsi ste videli, kako so padle meje med Nemčijo in mojo ožjo domovino brez kapljice krvi.“ — V nadaljnjem govoru je kancler omenil inozemstvo ter podčrtal prijateljsko zadržanje Poljske, Madžarske in Jugoslavije, v posebnem pa Italije, kateri se Nemčija zahvaljuje s posebnim čutom hvaležnosti za zadržanje ob usodni uri nemške zgodovine. S povzdignjenim glasom je kancler proglasil za 10. april

ljudsko glasovanje v vsej državi

in je razpustil dosedanja državni zbor ter za čas glasovanja odredil tudi volitev novega zastopstva Velike Nemčije. Ob koncu je pozval državni zbor z besedami:

„Nemški narod, daj mi še enkrat štiri leta časa, da zunanje izvršeno priključitev tudi notranje v blagoslov vseh uresničim. Po tem mora nova nemška narodna država postati nedeljiva enota, strnjena v volji svojega naroda, politično vodena po narodno-socialistični stranki, varovana od mlade nar. soc. vojske in bogata v procvitu gospodarskega življenja.“ — Zasedanje je zaključil predsednik Goering s toplo občuteno zahvalo kanclerju in vodji Adolfu Hitlerju.

Nadaljne spremembe v državi.

Izmed številnih izišlih novih postav in odredb javljamo nekatere važnejše: Glasovanje v Avstriji izvede posaarski nar. soc. vodja Bürckel. Glasovanje se vrši 10. aprila od 9. do 17. ure. Glasujejo vsi Avstrijci — izvzemši židov — rojeni vsaj 10. aprila 1918. Volilo se bo v občinah na podlagi volilnih seznamov. Do 31. marca so mogoči upogledi v volilne sezname in prizivi. Volili bodo tudi Avstrijci v inozemstvu. — Bürckel je nadalje razglasil, da je prepovedano vsako poseganje v zasebno gospodarstvo brez njegovega izrecnega dovoljenja. — Zvezne železnice so prešle v vodstvo nemškega prometnega ministra. — Gospodarska štiriletka je raztegnjena na vse avstrijsko ozemlje. — Zaenkrat sta v Avstriji v veljavi šiling in marka. Nato se zamenja šiling za marko v razmerju 3:2, t. j. 3 šilinge za 2 marki. — Kancler Seyss-Inquart nosi odslej naslov državnega namestnika (Reichsstatthalter), zvezna vlada pa je odslej deželna vlada (Landesregierung). — Državne barve so črno-belo-rdeče, državna zastava je zastava s kljukastim križem. — V državi je dovoljena samo nar. soc. stranka. — Za dunajska ubožna predmestja je berlinska vlada dovolila 5 milijonov mark. Razdeljenih je bilo nadalje 20.000 radio-aparatov. — Novi dež. zbori in občinski sveti so delno že imenovani.

Dr. Stojadinovič in naša manjšina. V beograjskem senatu je senator dr. Andželinovič stavil na min. predsednika vprašanja v zvezi z zedinjenjem Avstrije in Nemčije. Nanje je odgovoril dr. Stojadinovič, da mu je vodja rajha kancler Hitler izrecno podčrtal željo in interes Nemčije za obstoj močne in krepke Jugoslavije. Glede koroških Slovencev je min. predsednik odgovoril: „Najboljša poročila za Jugoslovane na Koroškem misli naša

vlada, da jih bo mogla dobiti v prijateljskem razmerju med Nemčijo in našo državo.“

Mussolini je o zedinjenju Avstrije in Nemčije v svojem govoru v rimskem parlamentu povedal, da nikdar ni prevzel nikake obveze glede avstrijske neodvisnosti in je stal na stališču, naj Avstrija sama uredi svoje zadeve. „Neodvisnosti, ki rabi pomoč iz tujine in to proti večini lastnega naroda, ni mogoče ohraniti. Italija je imela interes za neodvisno Avstrijo, toda želja po neodvisnosti bi morala sloneti na večini avstrijskega naroda,“ tako je Mussolini poudaril.

Nevaren spor med Poljsko in Litvo. Med Poljsko, ki ima 33 milijonov prebivalcev, in Litvo z 2 milijona državljanov, je izbruhnil nevaren prepir. Poljska je zahtevala, da mora Litva v teku 24 ur odpreti državne meje, ki so bile že 20 let zaprte, dovoliti poljski manjšini avtonomijo in priznati Vilno za poljsko lastnino. Litva se je zahtevi uklonila.

Politični drobiž. Jugoslovanski listi so priobčili popravek jugosl. konzulata v Celovcu, da so vesti o aretacijah koroških Slovencev pogrešne. — Novo vlado v Franciji je sestavil Blum — najbrže za teden ali dva, nakar bo prevzel predsedstvo očividno maršal Petain. — Čujejo se vesti o protiofenzivi rdečih v Španiji. Ta ofenziva bi bila pač zadnja. — Sovjeti so nameravali sklicati svetovno konferenco proti napadalcem, a je njihov nasvet v očigled notranjim sovjetskim prilikam propadel. — Adolf Hitler je postal boter mesta Linc. — Avstrijskih židov, ki bežijo v inozemstvo, se branijo vse države. — Čehoslovaška je dovolila nemški manjšini razumno število uradništva in je pripravljena za pogovor glede avtonomije. — Pogajanja med Italijo in Anglijo so dosegla nekatere uspehe in se nadaljujejo. — Na Kitajskem, katero je Evropa v zadnjem tednu čisto pozabila, so kitajske čete ustavile prodirajoče Japonce. — Največ se sliši danes o oboroževanju držav brez izjeme, ki požira naravnost fantastične svote denarja. — Tudi v Angliji pride po poročilih inozemskih listov do preosnove dosedanje vlade.

Sosedi Nemčija in Jugoslavija.

Pod gornjim naslovom je priobčila graška „Tagespott“ iz peresa dr. Morocutti-ja, znanega prvaka Nemcev v Jugoslaviji, zanimiva manjšinsko-politična razmotrivanja iz vidika novonastalih razmer. Posnemamo nekatere misli:

„Velika Nemčija in velika, močna Jugoslavija sta postali sosedi. Začenja nova doba nemško-jugoslovanskih odnosov. Že leta in desetletja so se odgovorni voditelji te štajerske mejne dežele zavzemali v besedi in dejanju za nemško-jugoslovansko prijateljstvo. Več ko enkrat se je tudi v tem listu in v drugih nemško-avstrijskih časopisih pisalo za nemško-jugoslovanski sporazum in so se nakazali predpogoji tega poštenega sporazuma. V letu 1926 že so se vodilni Nemci v Sloveniji zavzeli za polno narodno in kulturno svobodo sosednih koroških Slovencev. Politično in gospodarsko društvo Nemcev v Sloveniji je 8. januarja 1926 predložilo koroški deželni vladi načelno spomenico, v kateri je za koroške Slovence zaželelo narodno-kulturno avtonomijo. Dejstvo, da so se Nemci v Sloveniji zavzeli za sosedne koroške Slovence, je pomenilo narodno-revolucionarno dejanje, ki se žal v letu 1926 ni povsod pravilno razumelo.

Danes se uvršča to dejanje organično v razvoj nemško-jugoslovanske prijateljske politike in se sme smatrati kot prvi poizkus nove manjšinske politike v duhu narodno-socialističnega ustvarjanja. V tem duhu, ki narekuje častipolno spoštovanje tuje narodnosti, bo gospodarsko-politično in zunanje-politično tako srečno utemeljen nemško-jugoslovanski sporazum tudi narodno-politično vodil k prijateljstvu med Nemci in Jugoslovani. Skupna nemško-jugoslovanska meja bo ozemlje gospodarske povezanosti in narodnega prijateljstva... Narodno-socialistična manjšinska politika nikdar in nikjer ne bo tirjala pravice na tujo narodnost in tujo narodno zemljo.

Kot je vodja večkrat izjavil, **narodni socializem ne pozna pojma raznarodovanja**. Narodno-socialistična manjšinska politika se v spoštovanju klanja pred tujo narodnostjo, kot zahteva narodni socializem polno spoštovanje nemške narodnosti, kjerkoli ta stoji in se bori za svoj obstoj. Kdor dobro pozna narodnostne prilike nemško-jugoslovanskega obmejnega ozemlja, mora odkrito priznati, da je Slovenija, sedanja dravska banovina, slovensko jezikovno ozemlje in slovenska narodna zemlja. Samoobsebi umevno je, da narodno-socialistična manjšinska politika to slovensko narodno zemljo upošteva, a z isto pravico pričakuje tudi Nemci, da se zaključi doba malenkostne in često šikanozne manjšinske politike v Sloveniji in se nastopi pot odkritega sporazuma naroda z narodom.

...V uvodniku „Slovenca“ z dne 16. marca se je izrazila nada, da bo prijateljski razgovor med Berlinom in Belgradom prinesel največjo korist obema manjšinama, Nemcem v Jugoslaviji in Slovencem na Koroškem. Mi Nemci štajerske obmejne dežele nudimo našim jugoslovanskim sosedom v prijateljstvu roko. Mi hočemo, da bi zahodno-evropsko-germanska skupnost usode, ki povezuje izza stoletij Nemce in Slovence, postala temelj

odkritega prijateljstva obeh narodov. Velika Nemčija in velika Jugoslavija sta sedaj v prijateljski sosesčini povezani. Mi obmejni Štajerci se veselimo te povezanosti in pozdravljamo kot narodni-socialisti v iskrenem spoštovanju jugoslovanski narod in naše nemške rojake v Jugoslaviji.“

Važen glas iz Jugoslavije.

Ljubljanski „Slovenec“ se v uvodniku z dne 16. t. m. bavi z vprašanjem narodnih manjšin v Veliki Nemčiji in med drugim poudarja sledeče: „Adolf Hitler, novi vladar koroških Slovencev, je svoje naziranje o pravicah narodnih manjšin in o pravični manjšinski politiki slovesno izpovedal najprej, ko je dne 25. februarja 1935 v razgovoru z urednikom „Gazete Polske“ z velikim poudarkom podčrtal, da plemenski nauk narodnega socializma tako imenovano raznarodovanje načelno odklanja, ker smatra nasilno prisvojitve tuje narodne vrednote kot oslabitev lastne narodne bitne pa kot njeno okrepitev. To načelo je Adolf Hitler slovesno vnesel v poljsko-nemško manjšinsko pogodbo z dne 5. novembra 1937, ko je v členu prvem pribil sledeče: Medsebojno spoštovanje nemške in poljske narodne biti že samo po sebi prepoveduje vsak poskus, narodno manjšino nasilno osvajat, izražati dvom o pripadnosti k narodni manjšini in preprečevati javno priznanje pripadnosti k narodni manjšini. Predvsem se ne bo izvajal nikak pritisk na mladino narodne manjšine z namenom, da bi se lastnemu narodu odtujila.“ Nedavno je Adolf Hitler v svojem velikem govoru dne 20. februarja 1938 v Berlinu svojo manjšinsko politiko še enkrat udarno in zelo slišno očrtal, ko je dejal: Dobro vemo, da v Evropi meja ni mogoče potegniti tako, da bi bili vsi zadovoljni. Toda zato bi bilo tembolj važno, če bi mogli preprečiti vsaj nepotrebno trpinčenje narodnih manjšin, da bi k trpljenju politične ločitve ne dodajali še trpljenja zaradi pripadnosti h gotovemu narodu.

„Slovenec“ dodaja: „Na te izjave vladarja naše nove sosednje države in tudi vladarja naše slovenske manjšine na Koroškem, ki danes gleda nazaj na 20 let nepotrebne trpinčenja, smo se z veseljem spomnili, ko je ob zadnjih dogodkih na naši severni meji stopilo pred naše oči vprašanje, kakšna bo zdaj njena usoda. Pričakujemo, oslanjajoč se na gornje slovesne izpovedi in tudi na prijateljske odnose med obema državama, da bodo koroški Slovenci pod novim vladarjem zdaj vendar enkrat dosegli svoje pravice, ki jim jih je nekdanja Avstrija tako krivično odrekala.“

Izjava.

Slovenska prosvetna zveza je naslovila z dnem 17. marca 1938 na g. deželnega glavarja Wladimirja Pawlowskij pismo sledeče vsebine:

Slovenska prosvetna zveza odločno zavrača v inozemskem časopisju razširjene vesti o razmerah v Spodnji Koroški ter ugotavlja:

1. da „Koroški Slovenec“, glasilo koroških Slovencev, neovirano napreč izhaja.
2. da ni bil niti urednik imenovanega glasila niti katerakoli druga oseba zbog narodno-kulturnega udejstvovanja aretirana.

nil: „Izpovem se. Odleglo bo. V Kranj pojdem. Domačim v Kamniku ne zaupam.“

Dišeče jutro je dihlo nad zemljo, ko je Martin hodil med resnimi njivami. Na desni so se v solčnem blesku kopali vrhovi.

Martin je upiral pogled v prašno cesto ter ni videl gorá. Zaupal je: „Če so med bogom in ljudmi posredovavci, mi izprosijo milosti.“

Na stolpu je lesketal križ. Hišice na strmih bregovih so mežikale v solnce, krog cerkve so bile še zaspane.

Martin je hodil med ljudmi. Čudno so ga gledali, ko se mu je solnce lovilo v gosto brado.

Stopil je v božji hram. Skozi visoka okna je v pramenih padala luč in risala svetle lise po steni. Pokleknil je v spovednico.

Dolgo je pripovedoval in končal: „Tako je bilo, kakor sem povedal, gospod. Zdaj pa išče miru pri meni.“

„V službi si bil,“ je šepetal duhovni. „Pregoreče si izpolnjeval dolžnosti.“

Martin je osuplo pogledal in zmajal z glavo. Premišljal je: „Kaj hoče zopet s postavami? Ne vé, kako bi...“

Glasno je odgovarjal: „Nič nisem mislil na službo. Zaradi gamzov sem ga. Službo sem sprejel, da sem lahko na stara leta tam notri.“

Duhovni mu je govoril o postavi in kesanju. Martin ni umel. „Kesanje?“ je preudarjal, „kesanje ne pomaga. Nazaj se ne morem kesati. Zgo-

3. da so merodajne osebe dež, glavarstva zastopnikom Slovenske prosvetne zveze zagotovile, da je slovensko udejstvovanje na kulturnem in gospodarskem področju zajamčeno.

Da se ta izjava primerno poudari, se priobči v „Koroškem Slovencu“.

Dr. Joško Tischler l. r.,
t. č. predsednik.

Domače novice

Novi župani-upravitelji. Dež, glavar je imenoval občinske upravitelje. Navajamo po okrajih občine slovenskega jezikovnega ozemlja in nove upravitelje: Šmohor, Brdo, Mihael Grafenauer; Beljak, Loga ves, kap. Heinz-Erian; Bistrica na Zili, Konrad Karnel; Bekštanj, Franc Pinter, Straja ves, Valentin Perčinig; Št. Jakob v R. Rudolf Zherne; Kostanje Josef Teppan; Ledenice Hans Woschitz; Lipa Friedrich Lietscher; Marija na Zili Tomaž Sternat; Wernberg Herman Debracher. — Celovec, Hodiše Anton Schöffnegger; Kotmara ves Franc Halleger; Bilčovs Alojz Eder; Žihpolje Jožef Boath; Otok svet. Merk; Dholica Hans Holzinger; Zgornja Vesca Franz Spitzer; Radiše Mihael Vigotschnig; Škofiče Franc Gabalier; Bistrica v R. Anton Manner; Šmarjeta v R. Viktor Seifritz; Medborovnica Josef Huss; Svetna ves Aleksander Schnitzer; Slov. Plajberk Jožef Lausegger; Sele Sebastijan Jerolitsch. — Velikovec, Pliberk Hubert Seblatnig; Djekše Janez Slamanig; Dobrla ves Jožef Autz; Železna Kapla Rudolf Drechsler; Bela or. v p. Franc Piskernig; Bistrica pri Pliberku Jožef Scheriau; Galicija Matevž Rotter; Globasnica Tomaž Dumpelnik; Grebinj Rok Bauer; Vovbre Alojz Rabitsch; Libeliče Pavl Hollauf; Libuče Franc Črnko; Blato Matevž Plešivčnik; Št. Peter na Vaš. Jožef Matt; Rikarja ves Franc Deutschmann; Ruda Franc Plešivčnik; Žvabek Erwin Kühnel; Žitara ves Blaž Piroutz; Tinje Jožef Achatz; Velikovec Jožef Wüstner; Vazemberk Jožef Wedenigg.

Novi varnostni nadzornik dr. Isselhorst ter poveljnik nemške policije v Celovcu podpolk. Strache sta minulo sredo v spremstvu gospodov dež. vlade obiskala bivyše glasovanjsko ozemlje, katero vzamejo v varstvo nemški orožniki. Glasom poročila dež. tisk. referenta je poteklo potovanje prav povoljno in so gospodje ugotovili, da vlada povsod red in mir. Poročilo zaključuje: Slovensko ljudstvo glasovanjskega ozemlja je polnžaj dobro razumelo: s srečo in v zvestobi našemu vodji boljši bodočnosti nasproti!

Wien—Dunaj. Občini zbor Slov. krožka se je vršil v nedeljo 20. februarja t. l. v društvenih prostorih. Izvoljen je bil nov odbor s predsednikom prof. Frostom, uglednim slovenskim pianistom na Dunaju. Naši koroški rojaki so zastupani po dveh odbornikih. Potek občnega zbora je ponovno izpričal agilnost in idealizem, s katerim dela ta slovenski otok v tujini na tem, da ohrani svojim članom njihov materni jezik in povezanost s kulturnim življenjem materega naroda. Doslej vsestransko razgibano udejstvovanje se bo z novim odborom še bolj razmahalo. To bi bila tudi naša iskrena želja!

Podlistek

Juš Kozak:

Beli mecesen.

(43. nadaljevanje.)

Martin je bežal od skale, doli k vodi. Komaj je pogledal v strugo, se je zdrznil. Na veji, tik nad vodo je visela rdeča glava. Kri je lila od zadaj.

„Padel bom, padel bom!“ je rjulo. „Pa... a... adel... booom!“ se je vračalo od pečin.

Martin si je zatisnil oči in trepetal od groze. Besede so drhtele: „Nikogar ni, da bi mu povedal.“ Brez moči je sedel pod smreko.

Tako je trpel, da si je želel smrti. „Star sem, čas bi bil in vsemu konec!“

Ponoči pa se je Jakob zopet priplazil. „Odpusti za tisto kozo!“ — „Ne morem. Prepozno je!“

„Mati mi je povedala, kaj si storil z njo!“ Martin je prisluhnil: „Ona?“

Rdeči je potrdil: „Ona!“ Poizkušal je dvigniti glavo, da bi mu pogledal v obraz. Martin je videl, da mrtvoudni tilnik nima moči.

„Zakaj nisi splezal ritenski? Vse bi bilo dobro!“

„Žejen sem bil.“

„Jaz nisem bil kriv.“

„Žeeeen, žeeeen!“ je hropelo v izbi.

„Milosti, milosti!“ je prošil Martin.

Bebec Boštjan je začudeno ogledoval gospodarja, klečečega na postelji. Tedaj je Martin skle-

dilo se je. Če bi šlo tako, da bi mi odpustil, ker nisem mogel drugače.“

„Grešen človek sem. Milosti prosim Vsega-mogočnega. Da bi me odvezal od prekletstva.“

„Dobil je odvezo. Ko je odhajal iz cerkve, ni bilo več solčne lise na steni.“

Spotoma se mu je obujal dvom: „Kako, da me za tisto ni vprašal, ker sem ga pred materjo zatajil? — Milosti prosim. — Takrat nisem mogel drugače. Preveč jih imam rad, moje gamze.“

Glava mu je omahovala na prsi. „Izpovedal sem se. Zdaj vedo. Greh je odvezan v nebesih in na zemlji.“

Večkrat pa je obstal in mislil. „Ni me doumel. Ne ve, da smo podrli postave. Če bi ga sprijemši se, od spredaj, bi bilo drugače. Za tisto sem šel, da sem ga žejnega. Da sem ga zatajil materi in ljudem. Da sem ga jaz. Bosov Martin! Zato sem ga prosil, da bi opravil med menoj in Njim.“

Prišel je domov in ni bil potolažen. „Martin, kesati se ne moreš.“ Sam sebi je odgovarjal: „Zame ni kesanja. Nekaj drugega mora biti!“

Par noči potem, ko se je Martin izpovedal v Kranju, je prišel pozno domov. Komaj je prestopil prag, se je odmaknil.

Mesečina je lila v izbo skozi malo odprtino. V njej se je bleščala Jakobova glava. Telesa ni videl, a je vedel, da je. Dobro je slišal, kako bi se oni rad obrnil, da bi mu pogledal v obličje.

Ferlach—Borovlje. Rožani so preživeli v teku zadnjih 20 let vsled raznih prevratov precej žalostne dobe. Ni čuda, da je bilo ljudstvo tudi tokrat precej razburjeno in vznemirjeno. Toda izkazalo se je, da je bil sedaj preokret dobro pripravljen, ker se je izteklo vse brez nasilja in brez žrtev in bo kmalu zavladal zopet mir. „Ne prihajamo kot razbojniki, ampak kot prijatelji ljudstva!“ se je izrazil vodja za Rož, g. Matanovič, ko je prišel v neko slovensko občino, kar se je tudi v resnici izkazalo. — Tudi boroveljski obč. odbor je bil razpuščen ter bil imenovan naslednji: Župan, oz. upravitelj Jožef Hambrusch ml., odborniki: Freisitzer J., Oswald — finance, Smrekar — soc. skrbstvo, Perowitz in Dovjak — delavstvo, Rabitsch Jos. — S. A. in H. J., Ogris, najemnik v Podljubelj, in Ogris p. d. Zec — kmetijstvo, Out-schar Joh. ml. — propaganda, Glaser — šola in kino, dr. H. Rabitsch — pravo, Buxbaumer — stavbne zadeve in Užnik Peter kot zastopnik Slovencev. — V petek dne 18. t. m. se je pripeljal v Borovlje oddelek nemških vojakov z godbo na čelu. Ljudstvo jih je z navdušenjem sprejelo, splošno pa smo občudovali lepe, velikanske nemške autobuse, kakoršnih pač še ni bilo v našem kraju in za katere bo treba še naše dosedanje ceste razširiti.

Novo vodstvo kor. Bauernbunda. Novi načelnik kor. Bauernbunda je glavarjev namestnik Ferdinand Kernmaier. Okrajni kmetijski načelniki so: za beljaški okraj Willi Kaufmann, za rožeški okraj Fritz Seidl, podklosterski Oto Seršen, boroveljski Josef Huss, celovski Michl Schmied, velikovski inž. Wagner, kapelški-dorlaveški Janez Pucher, pliberški Fritz Kraut. — Okrajne kmetijske zbornice in občinski kmečki sveti so razpuščeni, dež. kmetijska zbornica deluje kot običajno pod vodstvom ravn. dr. Stotter-ja in načelnika Supersberga.

Izpod Dobrača. (Achomitz—Zahomc.) Iznenačila nas je vse smrt Šimanove matere. Rajna so delali dolga leta na svojem ljubljnem domu kot versko in narodno globoko zakoreninjena slovenska mati. Obilna udeležba in sočustvovanje ob njihovem pogrebu je dokazala globoko spoštovanje, ki so ga povsod uživali. N. p. v m. Žalujoči družini izrekamo toplo sožalje. — Žnidarjevi družini je smrt tekom 14 dni ugrabila že drugo hčerkico, še predno je mlada mamica zamogla doumeti tragično izgubo prve. Mamici in očetu naše sočutje v zavesti, da žalujeta za angelci.

Suetschach—Sveče. V sredo 9. marca je po kratki mučni bolezni umrla Lucija Ruprecht, mati našega preč. g. župnika. Ranjka je dosegla visoko starost 86 let. V mlajših letih je poromala celo v Jeruzalem, o čemer je vedela mnogo povedati. Svojemu sinu-duhovniku je gospodinjila ves čas. Dne 6. marca jo je nenadno zadel mrtvoud in je kmalu izdihnila svojo blago dušo. Na zadnji poti so jo spremljali poleg sina še trije drugi duhovniki. Naj blaga mati počiva v Gospodu, preč. g. župniku naše iskreno sočutje!

Gödersdorf—Vodiča ves. (Pogreb.) Težak udarec je zadel Napokojevo družino v Vodiči vesi, posebno pa sivolasega 80letnega Napokojevega očeta. Družino in očeta je za čas zemeljskih skrbi in žalosti zapuščal 30letni sin Maksej. Nad leto dni je rajni bolehal in iskal leka svoji bolezni v raznih zdraviliščih — a brez uspeha. Na zadnji poti ga je poleg potrlih svojcev spremljala tisočglava množica žalujočih pogrebcev na maloško božjo njivo. Staršem in družini naše iskreno sožalje, pokojnemu Maksu: Na svidenje v večnosti!

Drobiž. 10. aprila bodo glasovali tudi Avstrijci v inozemstvu. — V Beljaku se je usmrtil prof. Karl Kmeth. — Šole so od pondeljka spet odprte. — V deželo so prispeli nemške oklopne čete na 350 motornih vozovih. — Izvoz lesa v inozemstvo je prepovedan. — Novi trg v Celovcu je prekrščen v trg Adolfa Hitlerja. — Koroško orožništvo vodi polk. Perhauz, poslevoedeči podnačelnik Bauernbunda, je posestnik Gruber iz Blindendorfa, kmetijski zbornici načeljuje spet pos. Anton Supersberg, bolniško blagajno vodi bivši ravnatelj Mikuta. Spodnjekoroško mlekarstvo vodi nadz. Klang, zgornjekoroško ravn. Kossdorf. — Dollfussove spominske znamke za 24 in 10 g so vzete iz prometa in se zamenjavajo do konca marca. — V Goricih pri Borovljah se je težko ponesrečil Voigtov kočijaž Leo Perne. — V Dravo je najbrže šla delavčeva hči Marija Kuchling iz Kožentavre. — V Kamnu pri Tinjah je umrla gostilničarka Deutschmann. — Do glasovanja so društvene prireditve zabranjene. — Na Dunaju je usmrtil ženo, sina in sebe bivši podkancler major Emil Fey. — V Inomostu je usmrtil hčerko in sebe industrijalec Reitlinger.

Inserirajte

v „Koroškem Slovencu“!

Naša prosveta

V knjigah živi duh tvojega naroda.

(Nadaljevanje.)

1848. leta in sledeča leta smo dobili vrsto listov in časopisov, od katerih pa je večina živela le nekaj let, nekateri le nekaj mesecev. Omenim naj le „Slovenijo“ (1848—1850). V Celju je začel izhajati naš prvi leposlovni list „Slovenska Čebela“. Velika važnost 1848. leta pa leži v tem, da se je tedaj izvedla enotnost našega pismenega jezika, kar je sad tako imenovanega **ilirskega gibanja**. Nekateri pisatelji so namreč hoteli Slovence, Hrvate in Srbe združiti na ta način, da bi naredili nov pismeni jezik, ki bi naj ga vsi začeli pisati. Dokler so o tej stvari samo govorili in razpravljali je že šlo. Ko pa so hoteli to reči tudi praktično izvesti, so videli, da to ne gre. Spoznali so, da je pač treba pisati jezik, ki ga narod govori, da ga bo narod tudi razumel. Pisatelji, ki so se bavili s to stvarjo, so: Matija Majar-Ziljski, Andrej Einspieler, Radoslav Razlag, Luka Svetec, Anton Janežič.

Do 1848. leta smo imeli Slovenci skoraj samo liriko. Takrat smo začutili potrebo, da bi nam bila dobra tudi povest, novela, večja pesnitev. Nekaj delavcev se je lotilo teh snovi. **Lovro Toman** iz Kamne gorice je v „Glasih do domorodnih“ opeval svobodo in domoljubje. Njegova žena, mlada **Josipina Urbančičeva Turnogradska**, je pisala drobne zgodovinske povestice; **Radoslav Razlag** iz Radoslavcev pri Ljutomeru je pisal črtice, pel domoljubne pesmi (Bodi zdrava domovina) in izdal pesmarico; **Franc Cegnar** od Svetega Duha pri Škofji Loki, je prevajal tuja dela v naš jezik in pisal pesmi; **Matija Valjavec-Kračmanov** iz Srednje Bele pri Preddvoru je bil dober pripovedni pesnik, ki je spesnil nekaj zelo lepih legend. Svoje pesmi je izdal 1855. leta. Njegov „Pastir“ je med najlepšimi našimi pravljicnimi pesmimi. Zelo lepe so pesmi, ki opisujejo nekatere dogodke iz njegovega življenja: ustvaril nam je živalsko pravljico. Pozneje se je Valjavec posvetil znanstvu. **Luka Svetec** iz Podgorja pri Kamniku je napisal povestico „Kazen radovednosti“, zgodovinsko novelo „Vladimir in Kosara“, pripovedno pesem „Peter Klepec“ in še več pesmi.

Janez Trdina iz Mengša je pisatelj „Narodnih pripovedk iz Bistriške doline“, „Bajk in povesti o Gorjancih“, „Pripovedka o Glasan-Boga“, Pripovedke od zlate hruške“, zgodovinske novele „Arov in Zman“, 1850. leta je izdal „Pretres slovenskih pesnikov“, ki kritično obravnava pesnike od Pohlina do 1850. leta. Ta Pretres naj bo nekaj mejnik med dobo, ki je minevala in ki je našemu slovstvu že marsikaj dala, dobo, v kateri pa je bilo slovstvo le nekakšna dekla, kot se bo čez nekaj let izjavil Stritar, in dobo, v kateri so že rastle ljudje, ki so se pripravljali in delali, da bodo smeli enkrat povedati, da nam je naša pesem gospa.

1854. leta so izšle v Ljubljani **Pesmi Frana Levstika** iz Spodnjih Retij pri Velikih Laščah (1831 do 1887), ki so napovedale, da gredo v naše slovstvo spet novi časi. Z realizmom se je Levstik postavil proti slavospevom Bleiweisa in njegovega kroga; humor, mladeniška brezskrbnost in resnoba so kazali nadaljno pot; mladi pesnik se je izrekel za pozabljenega Prešerna in zavrgel oboževanega Koseskega. Z Levstikom se je pri nas začela doba, ki v svojem bistvu še danes traja in smo šele pravkar storili prve korake od nje: Resnično življenje v slovstvo, ki naj ne služi dnevu in njegovim potrebam, ampak človeku!

Tri spise Levstikove moram omeniti, ker so naravnost kašipot v našem slovstvu: „Popotovanje iz Litije do Čateža“, „Napake slovenskega slovstva“ in klasično povest „Martin Krpan z Vrha“, vse troje iz 1858. leta. Slovstveni program in praktičen primer obsegajo. Velik poštenjak, odločen mož in značaj, velik pesnik, temeljit jezikoslovec in brezobzirni kritik in literarni zgodovinar je bil Levstik.

Malo mlajši ko Levstik je **Simon Jenko** iz Podreč pri Mavčičah na Sorškem polju (1835—1869), pesnik in novelist. Levstikov program je izpolnjeval, pa ne zato, ker je bil dober tlačan, zato ga je, ker je bil rojen za to. Kot novost so njegove kratke pesmice s sliko narave v ozadju. Znani sta povestici Tilka in Jeperski učitelj.

Anton Janežič je v letih 1858—1868 izdajal „Slovenski glasnik“, leposlovni list, ki je družil v sebi večino takratnih najboljših pisateljev. **Fran Erjavec** iz Ljubljane je pisal krasne slike iz narave, pripovedne in znanstvene spise. **Valentin Mandelc** iz Kranja je pisal novele in prevajal posebno iz francoščine. **Janez Mencinger** je zato svoje povesti zajemal snovi tudi iz meščanskih ne samo iz kmečkih krogov.

Naj bodo te vrste za Levstikovo dobo v najožjem smislu. Delavci so delali, da so nasledniki lahko izpregovorili in zmagali. Nastopil je **Josip Stritar** iz Podsmreke (1836—1923), ki je za naše

slovstvo izrednega pomena. Bil je duhovit človek, izobražen, veliko stvari je naredil. Ustanovil je literarni list Zvon, izdal več knjig pesmi, povesti, razpravo o Prešernu, ki mu je odkazal mesto, ki mu gre, pisal je igre, uvedel leposlovno kritiko, uvedel pri nas psihološki roman, vzgojeval je pisatelje in izobraževal mladino, dvignil spoštovanje do pisateljskega stanu in nam ustvaril jezik, ki je bil sposoben za izobraženo občevanje in razpravo.

(Dalje sledi.)

Gospodarski vestnik

Jubilej naših posojilnic.

Letošnjega marca je minulo 50 let po smrti velezaslužnega širitelja zadrudne samopomoči Friedricha Wilhelma Raiffeisen-a in 120 let po njegovem rojstvu. Preveč sličijo časi, v katerih se nahaja svet, onim pred stoletjem, da bi zamogli prezreti izrednega moža in njegovo dobo.

Raiffeisen je živel v Porenju, kjer je tedaj vladala velika gospodarska stiska. Kmetje in mali obrtniki so bili prepuščeni špekulantom in odiralcem, širila sta se ubožstvo in obup. Raiffeisen je pričel s konzumnimi društvi, ki naj bi ljudstvu oskrbovalo vsakdanji kruh. Leta 1864 ustanovi prvo posojilnico v Heddesdorfu in jo po kratkodobni izkušnji postavil na načela samouprave in samoodgovornosti ter obče koristi. Posojilničarji so z neomejenim poroštvom nudili vlagateljem polno varstvo njihovih vlog. Častni značaj posojilničarjeve službe ter odklonitve vsakršnega dobička so omogočile posojila znosnih pogojev. Kmalu je kreditno zadrudništvo zacvetelo po deželi, po njem se je ljudstvo rešilo iz krempeljev oderuhov in špekulantov.

Leta 1886 so ustanovili prvo avstrijsko posojilnico v Mühldorfu na Nižjem Avstrijskem. Danes znaša število vseh pridobitnih in gospodarskih zadrug v Avstriji nad 5600, od teh je 1893 posojilničarjejenovk, v Nemčiji pa je samo kreditnih zadrug Raiffeisenovega sistema okroglo 16.000.

Zamisel kreditne samopomoči je našel prav živahen odmev med slovenskim narodom, med katerim je občestvena misel še posebno živa. Prvo posojilnico je ustanovil Miha Vošnjak v Celju. Pravi zadrudni razmah pa je sledil pozivu E-v-a-n-g-e-l-i-s-t-a Kreka za gospodarsko in prosvetno samopomočjo.

Med Raiffeisen-om in Krekom je čudovita podobnost. Oba sta bila verna, skrajno preprosta in neverjetno nesebična. Služiti malim, v stiski in zadregi živečim, je bila osnovna misel njunega življenja. Zato pa je bilo njuno delo kronano z največjim uspehom. — Naj bi letošnji marčev jubilej, ki je hkrati jubilej tudi naših velezaslužnih posojilničarjev, teh pionirjev našega narodno-gospodarskega dela, med nami vsemi razvnel nesebično, dejavno ljubezen do bratov v stiski. Naj bi ob njem še naše zadrudništvo našlo novo potrdilo svojih lepih vzorov.

Nekaj o vzornem hlevu. Vsak kraj stavi na gospodarstvo svoje posebne zahteve. Tudi gospodarska poslopja se morajo v glavnem prilagoditi krajevnim prilikam. To velja seve tudi o vzornih hlevih. Vendar so mogoči nekateri splošni nasveti. Hlevi naj imajo lesen strop, ker je zračen in topel. Naj imajo tudi zračnik, da sopara lahko uhaja skozi streho in se seno nad njim ne kvari. Okna naj bodo po možnosti obrnjena proti jugu ali zapadu, vsekakor zavarovana proti burji; dovolj široka in bolj visoko ležeča. Jasli naj bodo rajši bolj nizke, da dobe živali raven hrbet. Tla so najboljša betonirana, povrh pa lesen pod, ali pa samo opeka. Jarki za odtok gnojnice naj bodo dovolj nagnjeni, da se moča hitreje odteka v gnojnično jamo. Hlev bodi suh, svetel in zračen, parkrat na leto pobeljen, snažen, da se živina v njem dobro počuti.

Zidni omet se kruši. Vzrok temu pojavu je na eni strani vlaga, ki prodira deloma iz zemlje, deloma iz gnojne jame, na drugi strani pa amonijak iz gnojišča, ki ga vpija vlažen omet. Najbolje bo steno kolikor mogoče globoko od zunaj osušiti. To dosežete, če odkrušite na steni ves omet tako visko, kakor sega vlaga, izgrebite ga tudi iz špranj med opeko. Čez poletje pustite, da se zid popolnoma izsuši. Nato ga prevlečite z asfaltom inertolom ali s kako drugo asfaltno maso. Na vrh pa pride še cementni omet s primesjo cerezita, ki cement še bolj zgosti. Tako dobite plast, ki ne bo propuščala vlage v omet in bo preprečila njegovo krušenje.

Vse davčne eksekucije ustavljene. Glasom odredbe koroške deželne vlade so vse tekoče davčne eksekucije za nedoločen čas ustavljene. Deželna vlada pričakuje, da bodo rojaki svoje plačilne obveznosti plačevali v okvirju možnosti in po svojih najboljših močeh. — Dollfussove znamke

po 10 g in Dollussove spominske znamke po 24 g so vzete iz prometa. Zamenjajo se pri vseh pošt-nih uradih za navadne veljavne znamke do konca tega meseca.

Pivovarne na Koroškem so producirale predlanskem in lani naslednje količine piva: Združene koroške pivovarne v Beljaku 1936 34.194,08 hektolitrov, 1937 29.005,46 hekt.; pivovarna Schleppe, Winklern, predlanskem 19.716,86, lani 18.589,68; pivovarna Göss, Sorgendorf (Drveša vas) predlanskem 16.457,16, lani 17.012,61; Moser Hans, Wolfsberg, 4202,83, 4061,23; U. Grömmmer dediči, Unterbergen, 3245,14, 3302,86; Mayer Ferdinand, Hirt, 2986,14, 2762,39; Gradnitzer Josef, Oberkolbnitz, 1063,74; 1142,42; skupno predlanskem 81.881,48, lani pa 75.876,65, torej je padel konzum piva za 6004,83 hektolitrov.

Prijetno pomladansko okrepčilo za bolne in zdrave lahko pripravimo iz limon in pomaranč. Treba jih je razrezati na prav tenke rezine in skrbno paziti, da ni vmes pečka. Rezine se merijo nato s skodelico in na vsako skodelico rezin dajo tri skodelice vode. To naj stoji do drugega dne. Potem dajmo za pol ure kuhati. Šele nato dajmo sladkorja, in sicer, kolikor skodelic je bilo rezin, toliko naj bo sladkorja. Zdaj naj hitro vre še tri četrt ure, da se zgosti. Ohlajeno je izvrstna, krepčilna slaščica.

Zanimivosti

Kdor se smeje, dolgo živi.

Ljudje smo različni: težke, zamišljene, žalostne narave, pa spet lahke, lahkomišelnne, vesele sorte. Nihče ni sam sebe ustvaril in ne more nič za to, da je tak ali tak. Res pa je, da preveč nergamo, preveč skrbimo, se preveč razburjamo, prečrno gledamo v svet. Smeh je zdravilo za telo in duha. Kdor se smeje po kaki jedi, bo bolje prebavil matico; kdor se mrk in slabe volje usede za mizo, temu jed ne bo teknila. Poiščimo v vsaki stvari najlepšo in najboljšo plat; glejmo stvari z vesele strani, smejmo se ljubkim opazkam otrok, bodimo veseli v njih družbi, na izletih in sprehodih ne nergajmo, čeprav ni vse v redu. Veselimo se sonca, lepih potov, lepih knjig. Bodimo včasih tudi otroci, smejmo se „za prazen nič“ — ne bo nam „krona padla z glave“. Veliki ljudje smo prečestokrat tako smešni v svoji jezavi veličini, ki ni v resnici prav nič velika, marveč hudo malenkostna. Prepustimo nekaj skrbi tudi ljubemu Bogu; vsega ne zmoremo sami, pri najboljši volji ne. In čeprav nas teži to in ono — pustimo vsaj majhen časek težki križi z ramen, bodimo vsaj malo lahkomišljeni in se smejmo tudi skozi solze. Jezav nergač, vedno mračen in zamišljen človek ni nikjer priljubljen. In zlasti za ženske velja to. Reveži so otroci takih mater, ki ne poznajo smeha. Smeh nam pomaga premagati obilo težav in zaprek, koristi pa tudi telesnemu zdravju. Zatorej: če hočeš kaj dalj časa živeti — smej se — čim več, tem bolje. Tudi bolan človek bo prej ozdravel, če ne misli zgolj na bolezen in se zasmeje, če pride taka prilika. Saj je žalostnih in hudih dni dovolj v življenju. Smejmo se vsaj v takih, ki so brez nezgod in bridkosti. In naučimo tudi otroke te umetnosti, privzgojimo jim čim več smeha.

Velika Nemčija. Avstrija in Nemčija sta se zliji v eno državno celoto, v Veliko Nemčijo. S tem se je spremenilo tudi številčno razmerje med evroskimimi državami kot sledi: Nemško cesarstvo pred svetovno vojno je obsegalo 540.000 km² in je zavzemalo za Rusijo 5,2 milj. km² in Avstrijo (676.000 km²) tretje mesto med evropskimi velesilami. Po vojni je odstopila Nemčija nekatere svoje pokrajine drugim državam, predvsem Francoski in novoustavljeni Polski. S priključitvijo Avstrije pa je Nemčija pridobila 84.000 km². Njen obseg znaša sedaj 553.000 km² in je druga največja država v Evropi. Današnja Nemčija je za 13.000 km² večja od predvojnega carstva. Število prebivalstva je narastlo za 6,8 milj. in znaša 75 milijonov duš. Velika Nemčija stoji tudi v pogledu števila prebivalstva v Evropi za Rusijo na drugem mestu, sledijo Anglija s 47 milj. ter Francija in Italija s 40 milj. prebivalcev.

Sprehod med zvezde. Sonce izžareva toploto 6000 stopinj, kar je za naše pojme in mere strahovita vročina. A zvezdoslovci pravijo, da je sonce ugašajoča zvezda. So zvezde, katerih zaradi njihove toplote ne moremo videti. Ko so odkrili razne nove zvezde, so dognali, da imajo nekatere do 50.000 stopinj vročine. Njihovi žarki niso več podobni sončnim, marveč presvetlijo vsako telo — imenujejo jih ultravioleto žarke. — Pred desetletjem so odkrili zvezdo, ki je 3000krat večja do sonca, njen premer je 20krat večji od razdalje zemlje do sonca. Daljavo zvezd merijo

zvezdoslovci po času, v katerem dospejo zvezdni žarki do zemlje. Sončni žarki naprimer dospejo do zemlje v 6 sekundah. Poznajo ozvezdje, čigar svetloba rabi do zemlje 2 milijona svetlobnih let. To je razdalja, katere se z navadnimi številkami metrov in kilometrov ne da več napisati.

Šola za japonske neveste. Praktični Japonci posnemajo Nemce v rajhu. Žena znanega japonskega politika je ustanovila šolo, ki sprejema samo neveste. Učiteljice jih privajajo k skrajni štednji, učijo jih spravljanja cvetja v vaze, pisanja pisem, vzgoje otrok, z njimi telovadijo in kuhajo japonska in evropska jedila. Šola se na željo zaveže dekletom, da jim preskrbi primerne ženine, računajoč s tem, da so spretne gospodinje povsod dobrodošle.

Električno oko so izumili Amerikanci. Kakor sedaj lahko vpijemo na daljavo, bomo v bodoče lahko gledali na kilometer in še več razdalje. Dosedanji aparati so bili pomanjkljivi tako v velikosti slik in barv. Novi izum pa omogoča slike v narurni velikosti in živih barvah. Izumitelji trdijo, da bo sedaj vprašanje gledanja v daljavo po vzorcu govorjenja po telefonu v kratkem času rešeno. Potem se torej s vsajimi prijatelji v tujini ne bomo samo razgovarjali, marveč tudi gledali. Lepo, kaj?

Avtomobile za ceno 2000 S izdelujejo v Nemčiji. Stara je Hitlerjeva želja, da uvede na trgu takozvani ljudski voz. Priprave so v najboljšem teku in kmalu bo Nemčija zaslovela kot država z najcenejšimi avtomobili. V provinci Braunschweig gradijo sedaj največjo avtomobilsko tvornico, katera bo izdelovala samo ljudske vozove. Tvornica bo 3,50 km dolga in 1,50 km široka. Imela bo lastno elektrarno, svoje športno igrišče in kopališče za delavce, vrhuvsega pa še poseben hotel za kupce, ki se bodo tod ustavljali.

Miška v gledališču. V kodanjskem ljudskem gledališču bi se domala zaradi male miške pripetila velika nesreča. Med predstavo, kateri je prisostvovalo številno občinstvo, se nenadno začuje krik: Miš! Miš! Ves ženski svet se razburjen dvigne s sedežev in hoče kričaje k vratom. Medtem se nekateri pogumni možaki podajo na lov za nedolžno živalico ter jo podijo po vsej dvorani, da se jim končno izmuzne v mali odprtini. Edini ravnodušni je kapelnik, ki diktira v najhujšem hrupu svoji godbi veselo koračnico, med katero miška izgine in se ljudstvo pomiri. Prihodnjega dne je ravnatelj razglasil v časopisju, da je gledališče zavarovano proti požarom in tudi — mišim.

Zakaj v Ameriki ločijo zakone, so priobčili nekateri njujorški listi iz sodnijskih listin. Neki mož je tirjal ločitev od svoje žene, ker si ni hotela prirezati nehtov na nogi, da ga ne bi mogla več praskati. Drugemu spet je bilo odveč, ker je jemala žena v posteljo svoja dva ljubljena-psa in se od njih ni hotela ločiti. Sedaj so jo ločili pač od moža. Žena nekega odvetnika je tirjala ločitev, ker je njen mož strastno zbiral fotografije vojvodinje Windsorske. Spet drugi mož je tožil svojo ženo, da je do ušes zaljubljena v indijskega Gandija, ki ga je poznala zgolj iz časopisja. Amerikanski sodniki torej nimajo lahkega posla.

Pijanci morajo za kazen cepiti drva. V ameriški državi Ohiu so izdali zakon, ki se ga pijanci zelo boje. Sklenjeno je namreč, da morajo vsakega pijanca, ki v pijanosti mahedra po cesti, prijati ter ga poslati za kazen cepiti drva. Vsak tak pijanec mora nacepiti kup drv. Če kak pijanec s svojo pijanostjo ovira ulični promet, mora potem za vsako minuto zastoja cepiti drva po eno uro. To bi bilo zelo zdravo uvesti tudi pri nas.

Kopalni vagoni pri ameriških vlakih. V Ameriki imajo uvedene kopalne vagona na progi iz New Yorka v San Francisco. Ti vagoni so narejeni tako, da so v njih plavalni bazeni, ki so 22 metrov dolgi in tri metre in pol široki. Voda je dva metra globoka. Kabine kopalnega vagona so razkošno urejene. Poskrbljeno je tudi za višinsko solnce.

600.000 cigar so sežgali. Sloveče so havanske cigare, ki jih izdelujejo v Havani na otoku Kubi. Častitljivi kadilci se bodo pač zgražali, če pove-mo, da so morali na Kubi sežgati 600.000 cigar, ki so bile izdelane v veliki tobačni tvornici v Havani. Zdravstveno oblastvo je namreč preiskalo cigare ter dognalo, da so bile izdelane iz takega tobaka, ki bi kadilcem prav gotovo škodoval. Vseh 600.000 cigar so prepeljali na velik travnik, tam naredili grmado in jih javno sežgali.

Čez noč so obogateli. V deželi Oranju v Južni Afriki so odkrili 200 km dolgo in 96 km široko zlato žilo. Tamkajšnji prebivalci so doslej živeli zelo siromašno življenje, ker so se morali ukvarjati le z napornim delom na ne preveč rodovitnem polju. Tako rekoč čez noč pa se jim je sreča nasmehnila, kajti za odkup zemljišča, pod katerim se vleče dragocena zlata žila, so dobili bajne vsote. —

Dva vagona dinamita zletela v zrak. V mehiškem rudniškem okolišju Maguari se je zgodila

Mark Twain:

KRALJEVIČ IN SIROMAK

3.

Tomu nazadnje ni preostajalo nič drugega, kakor da se je lotil beračenja, in vselej, kadar je le mogel, je ušel staremu duhovniku, patru Andrewu, ki ga je poučeval. Zato ga je tudi njegov oče, ki je bil pijanec, vselej nabil, kadarkoli ga je zalotil, da se uči ali da se igra s svojimi malimi tovariši.

strahovita nesreča. Iz neznanega vzroka je eksploziralo več vagonov plina in dva vagona dinamita. Eksplozija je bila tako silna, da se je do tal porušilo 60 hiš, ki so bile oddaljene do 10 km. V okolici 25 km ni ostala cela niti ena šipa. Eksplozija je nastala v večernih urah, ko so se ljudje odpravljali k počitku, ter je izzvala silen poplah. Sprva so mislili, da je bil potres. Vse je bežalo iz hiš. Po eksploziji je nastal ogromen požar, ki se je naglo širil, ker je primanjkovalo vode za gašenje. Pri eksploziji so bili po prvih ugotovitvah trije rudarji ubiti, 18 pa smrtno nevarno ranjenih. Zaradi eksplozije se je porušil tudi rov, v katerem je bilo okrog 100 rudarjev. Reševalna dela, ki so se takoj pričela, so imela uspehi in so vseh sto rešili, ker se je zasul samo začetek rova. Kako je prišla do eksplozije, ni ugotovljeno.

Noč pri belem dnevu. Časopisi poročajo o nenavadnem naravnem pojavu, ki so ga opazovali predzadnji petek in soboto na Japonskem, zlasti v zapadnem delu države in južnih predelih Koreje. Začelo se je v opoldanskih urah s počasnim pojemanjem svetlobe. Sončni svit je zastrla najprej rumenkasta megla, nato so se nagrmadili silni oblaki, ki so popolnoma zatemneli nebo. V pol uri je bila Japonska temna kakor v najbolj črni noči. Megla se je vedno bolj gostila, tema je trajala do naslednjega dne. Šele v soboto okoli 10. ure dopoldne se je ozračje nekoliko zredčilo, toda še vedno ne tako, da bi bil mogoč neoviran promet. Ta nenavadni pojav je povzročil mnogo nesreč in človeških žrtev. Pred Tokijem je iztiril osebni vlak s 400 potniki, neka velika potniška ladja pa je zadela v skalno čer in se pogreznila v morje. Za izredni naravni pojav rumene megle so se takoj pozanimali znanstveni krogi, ki so dognali, da gre za nenavadno veliko množino vodnih hlapov, pomešanih z vulkanskimi parami. Kateri ognjeniki so vplivali na ta pojav, še niso ugotovili. Zdravniki poročajo, da je v času, ko je ležala rumena megla nad Japonsko, umrlo izredno mnogo oseb za sumljivimi znaki. Podoben pojav so ugotovili pred leti v Belgiji.

Kako naglo pada deževna kaplja. Naglica padajoče kaplje dežja je odvisna od njene velikosti in od zračnega upora. Novejši poizkusi so pokazali, da deževna kapljica, ki ima 1,25 milimetra v premeru, pada z naglico 4,8 metra na sekundo. Kaplja pa, ki ima 4,50 milimetra v premeru, pada s hitrostjo 8 metrov na sekundo. Če pa je kaplja večja, njena hitrost ne rase več, marveč se skoraj manjša. Tako je na primer deževna kapljica, ki je imela v premeru 6,36 milimetra, padala s hitrostjo 7,80 metra na sekundo. Kapljice, ki imajo le pol milimetra ali še manj v premeru, prav za prav sploh ne padejo na tla, marveč jih veter nosi po zraku, kjer plavajo. Tudi večje kapljice se le težko delajo. Če ima kaplja premera 5 milimetrov ali še več, se navadno zgodi, da jo veter razprši v delce, ki se potem spet združijo z delci drugih kapljic v nove kaplje. Velike deževne kaplje, ki imajo 7 do 8 milimetrov v premeru, opazujejo navadno pri tropičnih nalivih.

Za 55 na mesec dobavlja
posnemalnike
Jos. PELZ, Wien XV., Mariahilferstr. 164
Ceniki zastonj Zastopniki se iščejo

Manjše posestvo s poljem pri Pliberku se da v najem. Vprašanja na upravo lista. 20